

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมผู้นำของหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลสำหรับโรงพยาบาลชุมชน ในกำกับของรัฐ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้นำของหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล ในด้านวิสัยทัศน์ การบริหารงาน และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ มีรายละเอียดของกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ขั้นตอนการเตรียมการก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1.1 เตรียมตัวผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

1.1.1 ศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และวิจัยเอกสารเกี่ยวกับ

1.1.1.1 ทฤษฎีภาวะผู้นำตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ในแต่ละทฤษฎีผู้นำ

จะแสดงพฤติกรรมอะไรบ้าง และพฤติกรรมผู้นำในยุคปัจจุบันจะแสดงพฤติกรรมอย่างไร ที่ผู้ตามพึงพอใจ องค์การประสบความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับของชุมชน

1.1.1.2 โรงพยาบาลชุมชนที่เปลี่ยนแปลงสู่โรงพยาบาลชุมชนในกำกับของรัฐ ต้องการผู้นำที่แสดงพฤติกรรมอะไรที่ชุมชนและบุคลากรในโรงพยาบาลพึงพอใจ โดยใช้โรงพยาบาลบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร เป็นแม่แบบในการศึกษา

1.1.1.3 บทบาทของหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลในโรงพยาบาลชุมชน เมื่อโรงพยาบาลต้องพัฒนาสู่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ และงานเวชปฏิบัติครอบครัว

1.1.2 ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยเชิงคุณภาพ ร่วมกับการได้รับคำชี้แนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา

1.1.3 เข้าฟังการบรรยายการวิจัยเชิงคุณภาพ โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิภา ทรัพย์กรานนท์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ระยะเวลา 4 ชั่วโมง

1.1.4 เข้าฟังการบรรยายวิชาการ เรื่อง บทบาทผู้นำทางการพยาบาลระดับท้องถิ่น โดย คุณสุจิตตรา เจนกาญจนรักษ์ และคุณสัมฤทธิ์ ต่อสดี ซึ่งจัดโดยสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2544 ระยะเวลา 4 ชั่วโมง

1.2 การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล

1.2.1 กำหนดผู้ให้ข้อมูล 12 คน โดยระบุคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลในแต่ละด้านดังนี้

1.2.1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการพยาบาล (service) จำนวน 4 คน

1.2.1.1.1 มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป

1.2.1.1.2 มีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี

1.2.1.1.3 ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

1.2.1.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร งานด้านสุขภาพ หรือการบริหาร

โรงพยาบาลในกำกับของรัฐ (administrator) จำนวน 8 คน

1.2.1.2.1 มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป

1.2.1.2.2 มีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี

1.2.1.2.3 ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

1.3 เตรียมแนวคำถามในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะสร้างขึ้นตามจุดประสงค์ในการศึกษาวิจัยและฐานแนวคิดการวิจัย ในด้านวิสัยทัศน์ การบริหารงาน และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งจะมีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของแต่ละสถานการณ์และบุคคลในการสัมภาษณ์ เพื่อให้สามารถได้ข้อมูลที่เป็นประสบการณ์และแนวคิดที่เปิดกว้างในเรื่องของพฤติกรรมผู้นำของหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลสำหรับโรงพยาบาลชุมชนในกำกับของรัฐ ได้ตามความสนใจของผู้ให้ข้อมูล

1.4 เตรียมเครื่องบันทึกเสียงพร้อมแถบเสียงเปล่า เพื่อใช้ในการบันทึกข้อมูลระหว่างการสัมภาษณ์ เพื่อตรวจสอบและป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูล

1.5 เตรียมแบบบันทึกข้อมูล ได้แก่

1.5.1 แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและงานที่รับผิดชอบอยู่ในขณะนี้

1.5.2 แบบบันทึกการถอดความและให้รหัสข้อมูลเบื้องต้น เป็นแบบบันทึกที่ใช้เพื่อบันทึกข้อมูลและรหัสข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปบันทึกเสียงการสัมภาษณ์

1.5.3 แบบบันทึกการหัดและหมวดหมู่ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นแบบบันทึกที่ใช้จัดหมวดหมู่ของรหัสข้อมูล ซึ่งได้จากการถอดเทปและให้รหัสข้อมูลเบื้องต้น

1.5.4 แบบบันทึกเชิงปฏิบัติการ เป็นแบบบันทึกเพื่อชี้แจงการเก็บรวบรวมข้อมูล ครั้งต่อไปว่าควรจะเก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็นใดเพิ่มเติม พร้อมทั้งบันทึกข้อความเพื่อใช้เป็น แนวคำถามในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป

1.5.5 แบบบันทึกส่วนบุคคลของผู้วิจัย เพื่อสะท้อนคิดเกี่ยวกับผลกระทบของ ตัวผู้วิจัยต่อกระบวนการวิจัย เพื่อกระตุ้นให้ผู้วิจัยตระหนักถึงปัญหาหรือความบกพร่องในการ ดำเนินการวิจัย และปรับแก้ไข

2. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ถึง ผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พร้อมทั้งนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ตามความสะดวกของผู้ให้ข้อมูล

2.2 เมื่อถึงวัน เวลา ที่กำหนด ผู้วิจัยไปรอยังสถานที่ที่นัดหมายก่อนอย่างน้อย 30 นาที พร้อมเตรียมแนวคำถามในการสัมภาษณ์ เครื่องบันทึกเสียง แถบเสียงเปล่า ของที่ระลึก แบบบันทึกต่าง ๆ และตัวผู้วิจัยให้มีความพร้อม

2.3 ผู้วิจัยเริ่มสนทนาโดยแนะนำตัว พูดคุยเรื่องทั่ว ๆ ไป จนเกิดความรู้สึก คุ้นเคย จากนั้นเริ่มสนทนาตามแนวคำถามในการสัมภาษณ์ ซึ่งใช้เวลา 1-2 ชั่วโมง โดยระหว่าง การสนทนาได้มีการบันทึกเทปจนกระทั่งสิ้นสุดการสนทนา ระหว่างการสนทนาผู้วิจัยจะจับ ประเด็นและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อใช้ตั้งประเด็นคำถามให้สอดคล้องกับคำถามการวิจัย ที่ต้องการค้นหาและสอดคล้องกับความสนใจของผู้ให้ข้อมูล มีการใช้เทคนิคการสรุปความ การ สะท้อนความคิด เพื่อตรวจสอบการตีความของผู้วิจัยให้ตรงกับความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลอย่าง แท้จริงและใช้เทคนิคการย้อนถามด้วยรูปแบบคำถามใหม่ เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของ ข้อมูล

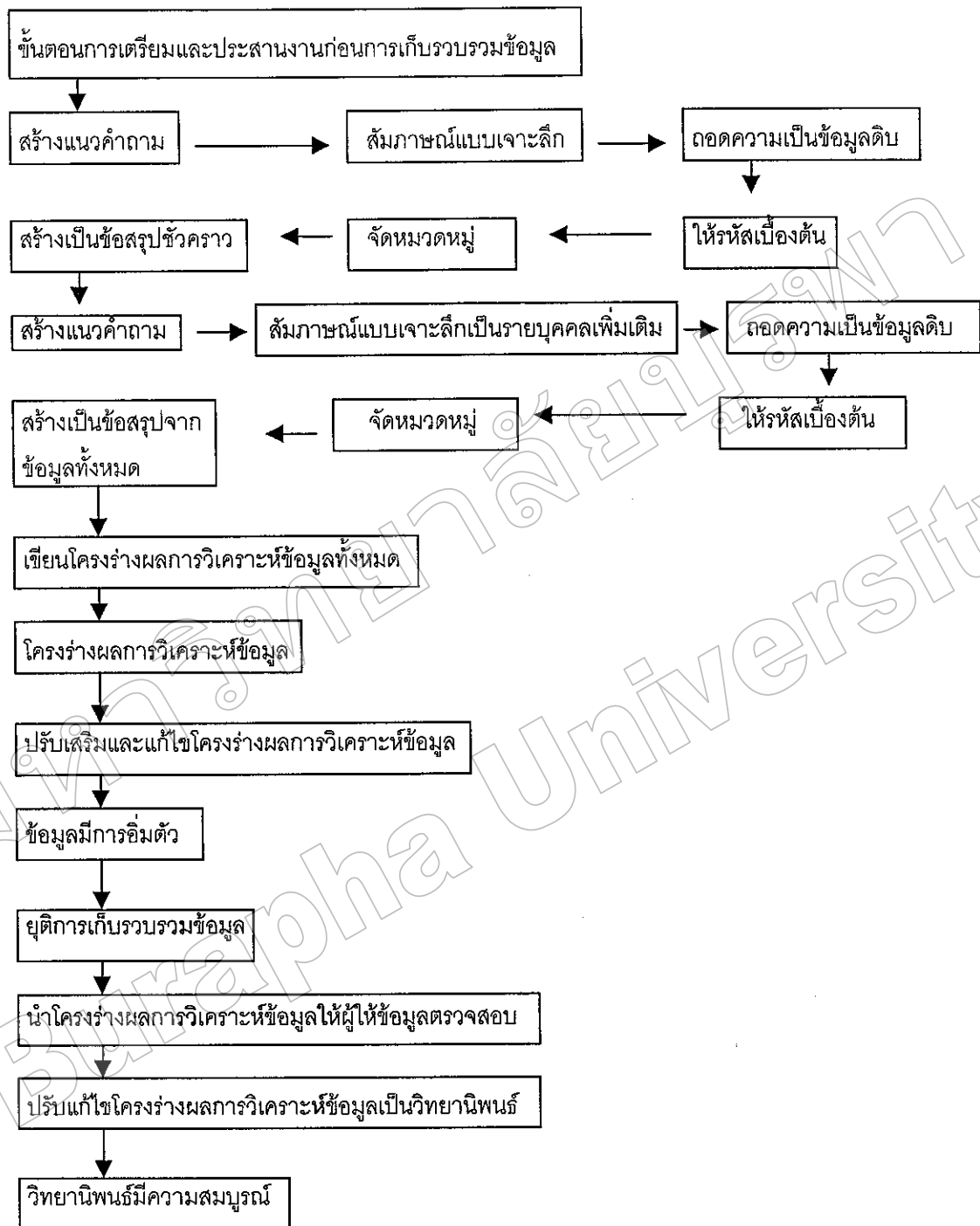
การยุติการสนทนา เริ่มด้วยการเปลี่ยนหัวข้อการสนทนาเป็นเรื่องทั่วไป บอกยุติการ สนทนาอย่างตรงไปตรงมา และสรุปเนื้อหาสาระในการสนทนา เน้นย้ำถึงคุณค่าและประโยชน์ ของข้อมูล และผู้วิจัยอาจจะขอนัดหมายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมอีก จากนั้นผู้วิจัยมอบ ของที่ระลึกเพื่อตอบแทนความร่วมมือ และแสดงความขอบคุณและกล่าวอำลา

2.4 ภายหลังจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยถอดข้อมูลจากแถบเสียงและวิเคราะห์ ข้อมูล ถอดแถบเสียงแบบคำต่อคำ นำข้อมูลที่ได้มาใส่รหัสข้อมูล จัดข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่

ตัดทอนหรือกำจัดข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออก สร้างเป็นข้อสรุป นำรหัสและข้อความเชิงประจักษ์ให้ผู้ให้ข้อมูลนั้น ๆ ตรวจสอบความถูกต้องและให้ความเห็นโดยการโทรศัพท์ถามว่าผู้ให้ข้อมูลมีการให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) อย่างไร จากนั้นนำข้อคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลมาสร้างเป็นข้อสรุป

2.5 ผู้วิจัยเขียนโครงร่างผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลทั้งหมด ปริญญาอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิดเพื่อตรวจสอบปรับเสริมและแก้ไขข้อมูลให้มีความชัดเจนและถูกต้องตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลจนกระทั่งข้อมูลมีความอิ่มตัว (theoretical saturation) คือ ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลซ้ำ หรือไม่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้น ข้อมูลมีความสมบูรณ์ หมวดยุติได้รับการพัฒนาและอธิบายในทุกองค์ประกอบอย่างหนาแน่น จึงเขียนเป็นโครงร่างผลการวิเคราะห์ข้อมูลและปรับแก้ไข จนมีความสมบูรณ์เป็นวิทยานิพนธ์

สรุป ในกระบวนการดำเนินการวิจัย มีขั้นตอนโดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนการติดต่อประสานงานเพื่อขอความร่วมมือ ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นรายบุคคล และวิเคราะห์ข้อมูล มีการตรวจสอบข้อมูล สร้างเป็นข้อสรุปและแนวคำถามในการสัมภาษณ์ในครั้งใหม่ต่อไป จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาเขียนโครงร่างผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีการตรวจสอบ ปรับเสริม และแก้ไข ด้วยกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล จนกระทั่งข้อมูลมีความอิ่มตัว ผู้วิจัยจึงหยุดการเก็บรวบรวมข้อมูลมีการตรวจสอบรหัส และข้อความเชิงประจักษ์ของโครงร่างผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด และปรับแก้ไขจนโครงร่างผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีความสมบูรณ์เป็นวิทยานิพนธ์ ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4 สรุปขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้